

V.

NEDSÆTTELSE AF KOMMISSIONEN FOR DE DANSKE SKOLERS BEDRE INDRETNING.

15. OG 22. MAJ 1789.

A.

Allerunderdanigst Forestilling

om en Commission anlangende det almindelige Skolevæsen i Danmark at nedsættes.

I Anledning af den for Friderichsborg og Cronborg Amter allernaadigst anordnede Commission til Skolevæsenets Forbedring sammesteds dens forfattede Plan¹⁾, som igiennem Rentekammeret blev Deres Mayestæt forelagt, blev under 3die Maji 1786 allernaadigst resolveret:

»at bemeldte Commissions Forslag med derover indhentede Siøllands Stiftamtmands og Biskops Betækning skulle igiennem Cancelliet nærmere forelægges Deres Mayestæt til allernaadigst Resolution, for saa vidt Sagen vedkom dette Collegium og saavidt ikke under bemeldte Dato paa Commissionens Forslag er resolveret«.

Cancelliet indhentede derpaa Stiftamtmandens og Biskoppens yderligere Betækning desangaaende, hvilken igiennem Rente Kammeret blev tilstillet den Friderichsborgske Commission, som igjen derover indsendte sine Anmærkninger og tillige yttrede den Formeening, at da Regieringens Hensigt ey blot er at forbedre Skolevæsenet paa disse Amter, men i alle Deres Mayestæts Stater, saa vilde en almindelig Skole Commission til at indhente de fornødne Efterretninger om det heele Skolevæsens nuværende Tilstand, gjøre Forslag om Afhielpningen af dets Mangler og legge Plan til sammes varige Forbedring blive uomgiængelig nødvendig.

De troede, at en saadan almindelig Commission kunne udarbejde de fornødne Forslage om Seminariers Indretning, om Skoleholdernes Dannelse, om deres Forretninger i Skoelen og Kirken og om Skolevæsenets heele Bestyrelse.

Cancelliet, som troede, at det ville være best for det første at nedsette en saadan Skole Commission for Friderichsborg og Cronborg Amter, hvorved Man kunde erfare, om det tilsigtede Øyemed kunde opnaaes, forestillede derpaa under 27de Martii sidstleden for Deres Mayestæt:

---

¹⁾ Af 10. Marts 1786. Se foran.

»om en Commission til at reglere og bestemme alt, hvad der angaaer Skoelevæsenet paa Friderichsborg og Cronborg Amter allernaadigst maatte befåles at sammentræde og bestaae af Stiftamtmanden og Biskoppen over Siøllands Stift, Amtmanden over disse Amter samt Etatz Raad *Hansen* fra Rentekammeret og vedkommende Herreds Provster paa Amterne, hver for saa vidt deres Herred angaaer«.

Det behagede Deres Mayestæt under 28de Martii derefter at bevilge dette og tillige at resolvere:

»at Cancelliet havde at bringe i Forslag en Commission, som kunde forelægge Deres Mayestæt en Plan om det almindelige Skoelevæsens Forbedring i Danmark og en Foranstaltning at danne Skoeleholderne selv til brugbare og duelige Lærere«.

I Følge denne allerhøyeste Resolution indstiller Cancelliet, at en Commission allernaadigst maatte nedsettes for at udarbejde og forelægge Deres Mayestæt en Plan om det almindelige Skoelevæsens Forbedring, for saa vidt Lands Byernes og Kiøbstædernes Danske Skoeler her i Riget angaaer, samt en Foranstaltning at danne Skoeleholderne selv til brugbare og duelige Lærere, og at denne Commission maatte bestaae af Geheime-Raad og Stats-Minister Grev *Schimmelmann*, Geheime-Raad og første Deputeret i Rentekammeret Grev *Reventlow*, Geheime-Raad og Directeur i det Danske Cancellie *v. Brandt*, Biskoppen over Siøllands Stift, Doctor *Balle*, Doctor og Confessionarius *Bastholm*, Etatz Raad *Trant* og Magister *Sevel*, samt denne Commission at beskikkes en Secretair¹⁾.

CANCELLIET, DEN 15. MAJI 1789.

Allerunderdanigst

SCHOW.

COLBIØRNSEN.

REIERSEN.

Commissorium udfærdiges efter Forestillingen og til Secretair deri ansættes Secretair Lange ved Vores Danske Cancellie.

CHRISTIANSBORG SLOT, DEN 15. MAJI 1789.

¹⁾ Desuden udnævntes Grev *L. Reventlow* 26. Marts 1790 til Medlem af Kommissionen.

Christian Brandt (1735—1805), Præsident i danske Kancelli, Forstander for Herlufsholm Skole, Direktør i Missionskollegiet og Vajsenhuset. — *Frederik Carl Trant* (1738—98), Deputeret i Rente- og Generaltoldkammeret, Forf. til »Ueber Schulen und Schulanstalten in Dänemark«. — *Magnus Hoffmann Sevel* (1745—1820), tit. Professor og Inspektør ved Blaagaard Seminarium, havde foretaget pædagogiske Rejser i Tyskland. — De fem andre Medlemmer af Kommissionen er almindelig kendte.

Trant udtraadte 1797, Brandt 1799, Bastholm 1800 og Sevel 1806. Som nye Medlemmer optoges 1797 Landinspektør og Kommitteret i Rentekammeret *Hans Nicolai Arctander* (1757—1837), 1798 Dr. theol., Professor *Frederik Münter* (1760—1830) og 1807 Seminarielærer og senere Forstander *Jacob Saxtorph* (1771—1850). Af disse tre udtraadte den første 1807.

B.

Kommissorium til forannævnte.

CHRISTIAN DEN SYVENDE, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge etc.

Vor synderlig Gunst tilforn! Eftersom Os allerunderdanigst er bleven foredraget, at Skolevæsenet i Vort Rige Danmark, især for saa vidt Landsbye Skolerne og de Danske Skoler i Kiøbstæderne angaaer, høylig skal trænge til Forandring og Forbedring, saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at I samtlige retter Eders Leylighed efter at sammentræde i en Commission for at udarbeyde og forelægge Os en Plan om det almindelige Skolevæsens Forbedring, for saa vidt Landsbyernes og Kiøbstædernes Danske Skoler her i Riget angaaer, samt en Foranstaltning, der kan biedrage til at danne brugbare og duelige Skoleholdere. Til Secretair i denne Commission have Vi allernaadigst udnævnt Cancellie Secretair *Lange*, der er Cancellist i det andet Expeditions Contoir udi Vores Danske Cancellie. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende Eder Gud!

Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongel. Residenzstad Kiøbenhavn, den 22. Maj 1789.

UNDER VORES KONGEL. HAAND OG SIGNET,

CHRISTIAN R.

BERNSTORFF.

BRANDT. AAGAARD. SCHOW. COLBIØRNSEI